

berg, "Diritto e ricerche sociologiche nell'URSS", στον τόμο R. Treves (επιμ.), *La sociologia del diritto*, ed. di Comunita, Milano 1966, σσ. 123 κ.ε.

26. Βλ. «Επιστολή του Ένγκελς στον Μπλόχ», σε Κ. Μαξ - Φ. Ένγκελς, *Διαλεχτά έργα*, τ. 11, σσ. 572-3.

Ηλίας Νικολόπουλος

Το σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος οδηγεί στη φαλκίδευση της εθνικής κυριαρχίας των κρατών-μελών και στην εξάλειψη του κοινωνικού κράτους

Κατ' αρχήν ο όρος Ευρωπαϊκό Σύμφωνο είναι λανθασμένος, στο βαθμό που πρόκειται για μια τροποποίηση-κωδικοποίηση διεθνών συνθηκών, που αφορά κυρίως τη διαχείριση του συστήματος της ελευθερίας της αγοράς και της κυκλοφορίας των κεφαλαίων. Τα κύρια μειονεκτήματα που θα επιφέρει μετά τη θέση του σε ισχύ ως πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο είναι:

1. Αποδυνάμωση της εθνικής κυριαρχίας των κρατών-μελών της ΕΕ, κυρίως με την υιοθέτηση νομικής προσωπικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 6 και 8 του σχεδίου). Κύρια συνέπεια θα είναι η διαφυγή των ευρωπαϊκών συμβάσεων από τον έλεγχο των εθνικών κοινοβουλίων. Ήδη η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να αποφύγει ακόμα και τη συζήτηση στην ελληνική βουλή της απαράδεκτης συνθήκης για την έκδοση και τη δικαστική συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ, που υπογράφηκε από τον Έλληνα πρωθυπουργό και τον αμερικανό πρόεδρο.

2. Παραμένει και αυξάνεται «το δημοκρατικό έλλειμμα» που υπάρχει στα ανώτερα κοινοτικά όργανα, ενισχυμένου παράλληλα του θεσμικού ρόλου των ισχυρών κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δημιουργούνται έτσι οι προϋποθέσεις για την ακύρωση της ισοτιμίας μεταξύ των κρατών-μελών.

3. Με την κατάργηση της εκ περιτροπής προεδρίας και την εκλογή του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για δύομισι χρόνια, αλλά και με την προβλεπόμενη τροποποίηση της σύνθεσης της Επιτροπής σε βάρος της αντιπροσώπευσης των μικρότερων κρατών, αυξάνεται η συγκέντρωση των εξουσιών. Και ανοίγει ο δρόμος για την καθιέρωση του Διευθυντηρίου των ισχυρών κρατών.

4. Η έννοια «ασφάλεια» επιβάλλεται της έννοιας «ελευθερία», με συνέπεια να υιοθετείται ακόμη και ο προληπτικός πόλεμος, προβλεπόμενης της κινητοποίησης στρατιωτικών μέσων για την πρόληψη τρομοκρατικής απειλής (άρθρο 42).

5. Υπάρχει ασθενέστατη και επιφανειακή πρόβλεψη για τα θεμελιώδη δικαιώματα και επισημοποιείται η εξαφάνιση του κοινωνικού κράτους. Είναι χαρακτηριστική, αφ' ενός, η ρητή κατοχύρωση της «επιχειρηματικής ελευθερίας» και, αφ' ετέρου, η ελλιπής και προβληματική κατοχύρωση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων σε σχέση με την αντίστοιχη κατοχύρωσή τους από το ελληνικό Σύνταγμα. Το τεκμήριο αθωότητας, για παράδειγμα, αν και κατοχυρώνεται, είναι πλήρως εξασθενημένο, λόγω της παράλληλης ισχύος της συνθήκης Σένγκεν και της προαναφερθείσας σύμβασης για την έκδοση και τη δικαστική συνεργασία ΕΕ και ΗΠΑ. Είναι λυπηρό το γεγονός ότι η Χάρτα των θεμελιωδών δικαιωμάτων υστερεί κατά πολύ όχι μόνο

απέναντι στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και από την κατοχύρωση των δικαιωμάτων στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ΟΗΕ του 1948. Τέλος, τη θέση της συμμετοχικής δημοκρατίας, που αποτελεί κοινό αίτημα όλων των ευρωπαϊκών λαών, καταλαμβάνει ο γραφειοκρατικός, συγκεντρωτικός και ανεξάρτητος από τη βούληση των λαών τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των κοινοτικών οργάνων.

Το παρήγορο στα προεκτεθέντα είναι ότι ευτυχώς μέχρι σήμερα δεν φαίνεται η ΕΕ να μετεξελίσσεται σε ομοσπονδιακό κράτος, ώστε το προετοιμαζόμενο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα να υπερισχύσει των Συνταγμάτων των κρατών-μελών.